ДУЖЕ ВАЖЛИВІ СПРАВИ І як їх ВИРІШИТИ

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Ця справа в центрі уваги на сьогоднішній сесії ВУЦВКу.

Дивна якась це справа. І до різдва Христового, і після різдва Христового з тої справи живемо, а налагодити ніяк не можемо.

А через що?

Мало землі. Це найголовніша причина. Ну що ти на тих семивосьми десятинах зробиш?

Розказують про чехів, про данців, про фінляндців…

У них он, мовляв, на каміні родить… У них он у три поверхи нива… І на нижньому поверсі, і на середньому, і вгорі родить…

Так то ж у "них"!..

Яка холера мене примусить у три поверхи ниву орати? Що мені, більше робити нема чого, чи як? Мені й побазарювати, мені й поярмаркувати, мені й похрамувати, мені й посвяткувати, — так коли ж я, скажіть на милість, оті три поверхи оратиму?..

Ти дай мені десятин хоч з двіста — я тобі покажу, як хазяйнують!

Що виходить? Юринда виходить…

Земля моя, народна — не панська, а жити сутужно.

Об чім діло?

А об тім діло, що неправильно…

Раніш, коли хто землю мав, він здавав її в оренду, обирався на старшину чи на титаря, надягав черкасинову чумарку, брав у руки ціпка, йшов селом — так йому всі шапки скидали.

Коні в його як змії, корови як барині.

— Це хазяїн! Оце хазяїн! — усі казали. А тепер?

І земля моя — і юринда виходить. "Інтенсифікація! — кричать. — Колективізація!" Неправильно! Треба всім по двіста десятин, щоб можна було здавати в оренду. І все.

Обмірковуватиметься ще на сесії справа охорони народного здоров'я.

Справа важлива, хоч її саме життя непогано, сказать, вирішило. Особливо на селі…

В кожнім селі, в кожнім хуторі є свої лікарі, що десятиліттями "врачують" населення…

Лікарюють вони непогано, відсотком смертності серед хворих регулює бог.

Головний їхній плюс — це те, що не треба витрачатись на ліки.

Самі вони й ліки готують.

Гвоздика, коров'ячий кізяк, сеч[10], м'ята, сажа, калган… І молитви.

Наркомздравові тільки слід упорядкувати цю справу, видати всі "медичні" молитви і пасічанську бабу Палажку (лікувала мене "од зубей") ввести до себе в колегію. І все.

Садіть ліс! Бережіть ліс!

Не нищіть дерева! Ліси — наше багатство! Ліси тепер наші! Народні тепер ліси! Власне добро бережіть! Без лісу занепаде хазяйство! РІчки повисихають! Земля всохне! Правильне лісове хазяйство врятує нас! Оце гасла лісового тижня. Тяжко це все!

Садіть ліс!.. Це, значить, бери лопату, копай ями, сади туди деревину, бережи її, худоби не пускай!..

Не нищіть лісів! Це, значить, не рубай дерева! Не крадь! Є земельні комісії, що розподіляють ліс серед населення! Є земельний закон, що вказує, як користуватися лісами, щоб і ліси не загинули та щоб і населення лісом було задоволене…

Тяжко це!

От якби такий тиждень оголосили: "Рубай ліс!"

Заводити лікарські пункти навряд чи варт.

БЕРЕЖІТЬ ЛІСИ

"Ану хто швидше!"

"Скільки вирубаєш — стільки й твого!" От би попрацювали!

Цілісінький би місяць, і вдень і вночі, рубав би, їйбогу, і обідати б не обідав… І жінка б рубала!

Та що жінка?! Ванькові б шестилітньому купив маленьку сокиру, хай би хоч хворосту нацьокав!

А потім би стояв серед двору, а в дворі під самісіньку стріху рядочком дубки, берестки, ясенки...

Стояв би тільки та покахикував...

А потім та повисихали б річки, та повисихали б луки, порепалася б земля й позаносило б піском лани та ниви!

Сидів би на берестках своїх серед піскового моря та курив би люльку...

А підріс би Йванько, сів би поруч на берестку, подививсь би на тата, покивав би головою:

"Та й дурний же ти, — мовляв би, — тату, за те, що ліси понищив!"

І тут би якраз крикнуть:

"А виріж мені, стара, кийка, я йому покажу, як батька дурним кликать!"

"Де ж я тобі,— скаже стара, — вирубаю, коли всі ліси понищили?!"

А Йванько стрибатиме та приказуватиме:

"Дурний тато! Дурний тато!"

І нічого не зробите.

"ВЕЛИКДЕНЬ"

Про те, що Ісус Христос кінець кінцем воскресне, людство знало давно, бо в одній молитві ясно сказано:

"І воскресшего в третій день по писанію..."

Подія, отже, знаменна, що "писаніє" її передбачило й провістило ще за багато віків до того часу, як діва Марія народила від духа сина свого Ісуса...

Через те воскресіння Христа й було для людей такою несподіванкою, і багато людей, — а серед них навіть і апостоли, — не вірило, чи воскрес Ісус, чи не воскрес.

Чи воскрес Ісус Христос?

Безперечно, воскрес!

Та не просто воскрес, а "воістину" воскрес.

Справді, якби не воскрес Ісус Христос, хіба б ми готувалися до цього свята семитижневим "великим" постом?

Хіба б ми цілих 42 дні їли саму редьку з квасом, щоб потім налітати з роззявленим ротом на порося, на яйця, на ковбаси, на шинку, на паску, на курку, на індика, на самогон та на наливки й настойки Укргосспирту "довоєнного качества"?

Воскрес, безумовно. І велике це свято.

Великдень — свято воскресіння з мертвих, свято, — як каже християнська релігія, — життя; воно найулюбленіше й найурочистіше свято в християнській релігії.

І найурочистіше воно й найулюбленіше через те, що править за символ життя, за символ перетворення мертвого на живе.

Через те саме ми, християни, колемо великі свині на це свято, ріжемо маленькі поросята, б'ємо обухом силу волів та корів з лагідними, покірними очима, перерізуємо горло маленьким теляткам, кладемо на дривітню голови курей, гусей, індиків і, розмахнувшись великою сокирою, одрубуємо з святковим настроєм ті голови…

А потім обтираємо кров гарячу з сокири або з ножа, хрестимось і релігійно промовляємо, як після кожного "богові вгодного" і добре закінченого діла: "Слава тобі, господи,'слава тобі". А богові це діло вгодне через те, що робимо ми це на пошану воскресіння з мертвих його святого сина.

…А от і саме свято…

Ми ті поросята, телята, кури, індики, ягнята — у кошики та під церкву.

Там через кропило й кадило нисходить на них благодать божа, вони "святяться"…

І як тільки батюшка пройдуть повз вашого кошика й покроплять ваше порося водицею свяченою, ви хапаєте порося, яйця, паску, жінку, Ванька й Одарочку, біжите до воза, одв'язуєте кобильчину, скакаєте на воза:

— Ннно!

І галопом смалите до себе на хутір, приїздите, не випрягаєте навіть кобили, вскакуєте в хату, кидаєте в куток батога і скрикуєте: "Христос воскрес!" — і за стіл.

Жінка, розмотуючи порося, відповідає:

— Воістину, Степане! Зараз, зараз! Заплуталось, шельмине порося! І яйця потовклись! Казала тобі, не гони так, бо потовчемо! А тебе чорти гнали! Воістину воскрес!

— Та викинь к лихій годині потовчені! Давай швидше! Потім хреститесь:

— Послав господь святий празничок!

Одну чарку, другу чарку, третю, четверту… І за кожною чаркою:

— Христос воскрес!

— Воістину!..

— Христос воскрес!

— Воістину!..

Бачите… Значить, це не брехня, що Ісус Христос воскрес із мертвих…

І кожний з вас, хто глибоко вірить у воскресіння Христове, щороку після великодня прокидається на четвертий день, хрипким голосом звертається до жінки:

— Палазю, дай сирівцю!

А видувши півцеберки сирівцю, каже:

— Ххуу! Ніби з мертвих воскрес!

Так що це не брехня!

Коліть, ріжте, бийте, гоніть, пийте й їжте, раз ви людина релігійна!

СЕЛЯНСЬКА ВИГРАШНА ПОЗИКА

Здається, просто: взяв і купив. І все! Так ні… Коли кажуть:

— Купуйте! Обов'язково:

— А на лиху вона мені годину?

— Та вигідно. Сьогодні заплатив дев'яносто дві копійки за рубльову облігацію, подержав місяць чи там скільки — вона вже карбованець коштує. Та відсоток на неї йде. То гроші так собі лежать, а то лежать у тих облігаціях і пухнуть. Поклав карбованця, а за рік його тобі на п'ять відсотків роздуло. А там, дивись, щастя: виграв.

— Чорта пухлого виграєш!

— Та не чорта пухлого, а гроші. Чортів пухлих Наркомфін у тираж не пускає, а пускає таки справжні гроші. Отітаки червінці, що тепер за ними чухаєтесь та головою мотаєте:

— І де їх і набраться, отихо червінців?!

— Та якби ж виграв.

— Так треба ж облігацію купить, може ж, виграєте…

— Так отож якби знаття, що виграєш, може б, і купив.

Ну, переконали вас, що позика таки штука вигідна, і ви її купили.

Що ж далі?

От що. Не чухайтесь:

— От, мовляв, дурний! От дурний! Законопатив гроші.

Не чухайтесь, кажу, бо можна в жилетці дірку прочухати — прямо шкода…

Немабо чого чухатись: це ж вам не церковна рада прислала повістку на п'ять пудів на попа з кожного православного носа платити.

Грошей ви не законопатили, а лежать ваші гроші в облігаціях, а на ці гроші проценти ростуть.

А першого вересня найнезаможніший незаможник Одинець машину крутитиме в Харкові — і комусь із вас, хто позику купив, за карбованця тисячу карбованців викрутить…

Тоді хай уже чухається той, хто не купив… Тоді можна, бо свербітиме з досади там навіть, де ніколи не свербіло…

Тоді кличте всю сім'ю, всіх родичів, всіх кумів, бо самі тої досади не вичухаєте…

Ну, а виграли ви, приміром.

Що тоді?

Перше — випить…

Друге — випить…

Третє — випить...

І вже як душа не приймає, вже коли кума підносить лампадку, а ви головою крутите й чмихаєте: "Ннє! Не пойдьоть! Вернеть!" — тоді у кооператив і всім на спідниці, на керсетки; дві макітри, три підситки, ушивальник, чоботи, черевики, Ванькові коника, що свистить, і десять хунтів "брусиків"...

Ще гроші зостануться, бо їх чимало...

Приїздите додому — і зразу випить.

Потім — ще випить...

І так аж до "побідного кінця".

Боже вас борони, купити жатку, сіялку, плуга, букера й виписати газету... На чорта вона вам?!

ВИБОРИ НА СЕЛІ

На селі, само собою розуміється, не так, як у місті. На селі й умови для роботи інші, й інтереси виборців інші, отже, й вибирати слід підходящих для тих умов людей.

Голова сільської Ради, голова райвиконкому, члени ради, члени виконкому — від них усе! Путні вони — путнє й життя, злі вони — й життя таке...

Кожне село хай не квапиться, а добре обміркує, кого йому собі на голову вибрати, щоб потім не червоніти перед іншими селянами. Щоб можна було ще й сусідів подратувати:

— Хіба у вас голова? От у нас — дааа! А чим похвастаєтесь? Чим похвалитесь? Ось чим.

Виберіть такого голову, що самогон хилить, як воду… Просто зпід куба кухоль перекине й не скривиться… Оце голова!

Тоді можна перед сусідами руки в боки й задаватися:

— Що у вас?! От у нас! Хай ваш так вихилить, як наш!.. Друге. Вибирайте голову ласкавого та доброго. Щоб за родичів не забував. Щоб рідня його була не забута та влаштована…

Щоб, приміром, млин там чи садок ув оренду здати, так щоб здати братові чи тестеві, чи діверові…. Тоді всі казатимуть:

— От у Ясиновому (чи де там) голова… хороший чоловік… Про родичів не забуває… Побожому живе. Прийдеш до його, зпід поли курку там чи качку, — справа й полагоджена…

А то виберете такого, що ти до нього тиць, а він зразу:

— Не можна цього. Закон не дозволяє! З такою головою дуже незручно.

Треба такого голову, щоб до нього можна завжди було:

— Господин присідатель! А в мене ж оце ряба та таких дев'ятеро поросяток привела, як огірочки!

А "присідатель":

— Оце друге діло! Давай заяву! І зразу на заяві резолюцію:

"Раздрішить, бо потому што хоч він і голова церковного совіту, а незаможник і млин содержить, і три пари волів та чотири пастухи, так усьо єто в його колектив, а не індивідуальной вон хазяїн..."

Все це добре знають бувші старшини, старости та стражники — їх і вибирайте...

Батюшку виберіть, як людину освічену, спеціально для боротьби з посухою.

Учителя, коли він закона божого дітей не вчить та коли розказує, що грім — то електрика, й понавчає дітей революційних пісень, до Ради не пускайте. То інтелігент!

На голову райвиконкому треба людину серйозну, ділову й сувору... Щоб у нього завжди було на дверях прибито:

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ РИКУ

Без доклада не входить

Придивляйтесь, щоб кандидат на голову того "рику" завжди ходив у галіфе, в кубанці й обов'язково з "кольтом" через плече...

Як на селі з жінками бути? Двадцять п'ять відсотків їх до Рад треба вибрати...

Вибирайте молодих та вродливих. Не дивіться на те, чи цікавиться жінка всілякими справами громадськими... То не цікаві жінки...

Виберете молоду, чорноброву вдову, що й на "змієвикові" розуміється, й поспівати, й пританцювати вміє.

Секретаря такого знайдіть, щоб на гармонію добре грав… Отоді будуть засідання. Отоді буде Рада!

Голова. Слово належить членові Ради Наталці Івановні! Член Ради. Якої вам, Іване Кіндратовичу? Голова. Якої знаєш… Член Ради:

По опеньки ходила! Цитьте! Коцюбеньку згубила! Цитьте! Ой цитьте, та мовчіте, Та нікому не кажіте! Цитьте!!!

Це можна назвати: "Засіданіє по вопросу об отхожих населенія промислах, а іменно — хождєнія по гриби в лес". Так і "по кожному вопросу" знайти можна… "Не Рада буде, а радість.

Вибирайте собі на здоров'я.

ДОРОГО ЦЕ ВСЕ КОШТУЄ

Мало не щомісяця обов'язково весь культурний Захід "обеззброюється"…

І обов'язково в справі кожного чергового "обеззброєння" скликається конференція…

Починає перша Велика Антанта, а за нею Мала Антанта.

Посередині Ліга Націй, і ЛлойдДжордж, і БонарЛоу, і Болдуїн, і Макдональд…

І Пуанкаре… І Ерріо… І Муссоліні…

І обов'язково кожний, як їде "обеззброюватись", сідає на нового ним збудованого дредноута й смалить на "беззбройну" конференцію.

Перед конференцією відбуваються обов'язково військові маневри, робиться огляд повітряному флоту, видається наказ про новий призов й голосується військовий бюджет.

Коли це все зроблено, прем'єр з військовим міністром сідають на авто:

— Гуди на пристань. Уже можна.

На пристані вже красується морська "забавка" з жерлами у кількадесят сантиметрів, круг тої забавки гідроплани кружляють, а під нею човни підводні…

Багнети на команді сріблом одлискують, на офіцерах найновішої системи револьвери.

— Обеззброюватись їдемо! І їдуть. І балакають.

Говорять обов'язково про гуманізм і про відновлення зруйнованого господарства.

А потім уже, після конференції, невеличкі інформаційні в газетах заміточки друкуються, на скільки кілометрів убиває англійський газ, на скільки французький і яке проміння скільки може повалити люду…

А потім знову конференція…

І нові бюджети… І нові призови… І нові гідроплани… І нові дредноути… і т. д., і т. ін.

Оце знов щось забалакали про обеззброєння… Наслідки поки що такі:

1) Великі маневри англійського флоту в Середземному морі.

2) Парад флоту під час Лондонської конференції.

3) Карна експедиція до Судану й до Південної Америки.

4) Збільшення війська в Індії. Це — англійське "обеззброєння".

5) В Італії — морські маневри.

6) Франція будує в Шербурзі два нові підводні човни і теж готує маневри.

Краще не обеззброюватись. Дешевше.

АГА, БУДЕШ?!

— І не пив, і не наїдався багато, тільки ваганку затірки й із'їв, а отаке наснилося… Що вже попокричав, що попостогнав уві сні, так бодай і не згадувати…

— А що скоїлось, Кіндрате Йвановичу?

— Та таке скоїлося, таке зчинилося, що як ізгадаю, так млію… Під серцем тільки — тріп! тріп! тріп! У голові туманіє, й за одвірок, щоб не впасти, хапаюсь. Помолився богу та й ліг… У коморі на кожушині… Недовго й ворочавсь… І от, хай бог простить, сниться мені, ніби я — моя ж таки Мура… корова, не до себе рівняючи, ніби я… А моя Мура так ніби не Мура, а ніби я, Кіндрат Стерня… Йде до хліва, бере налигача, налигує мене й веде напувати. А воно січень, холодище — так птиця падає.

Іду я до колодязя, реву… Змерз, як березова брунька… Реву:

— Не напувай мене холодною водою, бо заклякну… А вона не розуміє… Тика мордою моєю в корито, а там не вода, а крига…

Напивсь, реву, бо, чую, замерзаю, зовсім замерзаю…

Веде вона мене до хліва… прив'язала до ясел, кинула січки, дала коліном у черево:

— їж, чорти б тебе були взяли…

А в хліві вітер аж гуде… Як дуне, так ніби в тебе яка чортяка сто голок устромила… Тупцююсь я на місці та:

— Ататата! Ататата! А потім як зареву:

— Ой рятуйте! Ой хто в бога вірує!

Іде моя Мура у моїй кожушині, у повстяках та в кролячій капелюсі:

— Чого ревеш?

— Та помилуйте, — кажу, — хіба ж можна скотину в такім хліві в такі люті морози держати? Пропаду! їйбо, пропаду!

— А я, — каже, — пропала? Я три роки, бодай тебе були вовки з'їли, мучусь у цім хліві! Я три роки дрижу, як у пропасниці! Приймись! Бариня яка…

Та по клубах держалном трісь!

— Стій, стерво! Змерзла? А закалялась… Йии! Неоковирна.

Та по жижках держалном трісь! Та матюком мене, матюком…

Зирк. А жінка вже й доїти мене йде. Хочу сказати: — Палазю! Це я! Що ти робиш? А вона вже сідає…

Тільки хотіла за дійку вхопитися, я й прокинувсь. Так, повірите, мокрий увесь". І дрижу… Перехрестивсь, та оце тільки вам і розказав.

Обмажу на зиму хлів, обкладу соломою, прироблю двері… А то хай йому абищо. Трохи не здурів.

Ага?!

ДИТЯЧИЙ ТИЖДЕНЬ

Провадиться оце якраз Тиждень міжнародного дитячого руху.

За дітей подбати треба, щоб свідомими громадянами були, та краще за нас на майбутнє працювали, та до пуття справу, що її оце ми розпочали, довели…

Що ж з тими дітьми робити, щоб вони такими, як ото написано, поробилися?

Що робити? Хіба не знаєте?!

Ось що.

— Тату, я сьогодні до клубу піду! Там з города приїхали з картинами. Показуватимуть, звідки земля взялася.

— Під шум, сукин ти сину, та під лотоки ти підеш, а не до клубу! До церкви так лютнею тебе не заженеш, а як до клубу, так на стосі не вдержиш?! Поза Уманню ходили б ви з вашими картинами!

— Та!..

— На кого ото ти такаєш?! Я тебе такну!

— Іван пішов, а я сиди та й сиди!

— І сиди! І сидітимеш! Каменем би ви посідали. Розпатякався! Дивись! Ноги з сідала повисмикую! Я тебе навчу, звідки земля взялася! "Земля"! А "оченашу" знаєш?

— Навіщо мені ваше "оченашу"?

…Далі вже витримати не можна. Ви підскакуєте, хапаєте його, сукиного сина, за ошийок і голову (його голову) між ноги (між ваші ноги)…

І давайте йому "дитячого руху"…

— Од батька розумнішим хочеш бути?! …Рррраз! Рррраз! Рррраз!

Оце й називається: "Звернути пильну увагу на дитину…" Тобто те, що в цей Тиждень од вас і вимагається…

Після такої "уваги" дитячий рух на селі безперечно пожвавішає…

Такі рухливі будуть діти, що чортового батька їх і наздоженеш.

Не встигнете й дубця вхопити, як воно вже, лиха дитина, аж на підметі. Тоді можна буде й вихвалятись:

— От у нас на селі рух серед дітей! От рух, так рух!

Далі програма ваша, щоб наблизити дітей до світлого майбутнього, така.

— Хай сукин син пасе!

— Ти мені не вигадуй отих клубів! Без клубів жили, й ти без них проживеш.

— Уже за ложку?! А морду перехрестив?! Молись, бузувіре, богу, бо, хай мене хрест уб'є, шкуру спущу.

— Знову за книжку?! А в лошака на ріпиці реп'яхи! У ріпицю дивись мені, а не в книжку… Без книжки живі будемо, а як мені лошак хвоста вичухає, вб'ю! Як собаку, вб'ю!

Оце й програма…

Через неї тільки й можна виховати вільного громадянина вільної землі…

І будуть діти розумні, розумні… Та поштиві, та ґречні…

Як виросте, що вже знає, де солдатка Горпина живе, так самі руки й шукають, де в "папаші" петельки, бо в бога кріпко вірує.

А клуби?! А гуртки?! А книжки?! — Я тобі покажу книжок!

АХ, МОЛОДІСТЬ!.

Молодість! Юнацтво!

Та само собою розуміється, що — школа, клуб, хата-читальня, фізкультура, сільськогосподарський гурток! І… світле майбутнє. І краще, як у нас, життя! І радість…

Тільки… Тільки ж, ах, молодість! Ах і юнацтво! Не там завжди клуб, де ви іноді думаєте! І не там і хата-читальня.

І не те є фізкультура, що нею ви іноді вихваляєтесь… І сільськогосподарська освіта не з тих гуртків починається, до яких іноді пригорнутись хочеться!

* * *

Коли ви іноді селом глупої ночі йдете цілою ячейкою, і блимає десь аж ондечки каганець світлом підсліпуватим, і заходите ви цілою ячейкою на те світло боязко жовтувате, і коли те світло раптом гаситься, і зчиняється галас веселий і писк роду людського в спідницях, і чується голос сердитий Мотрісолдатки: "От шеймині жеребці!" — не пишіть ви, будь ласка, у звітах своїх, що у вас на селі прекрасно проходить клубна робота…

…Ах, молодість: то не клуб, а досвітки!

* * *

Коли іноді товариш ваш, молодий і жвавий, напише на дверях біля крамниці або на паркані біля райвиконкому одно слово з трьох літер або цілий вірш, веселий та гнучкий, не збирайтеся ви біля того вірша цілою громадою реготатись та приказувати:

І ти з яру, І я з яру.

І не кажіть після того, що були ви в хатічитальні…

…Ах, молодість: то не хатачитальня.

Коли хтонебудь із вас, фізично добре розвинений, вхопить кирпичину й двине нею чи у вікно, чи в телеграфний дріт, чи в паркан, — не влаштовуйте йому бучної овації за "метаніє диска"…

Це не "диск", а кирпичина.

І не кажіть, що у вас у гуртку прекрасна футбольна команда, коли ви йдете вулицею, і один із вас підхопить ногою дядькове порося, і ви проведете тим поросям цілий хавтайм[11] і навіть заб'єте ним (поросям) гола в Степанидині ворота… Це буде не футбол, а, як казала тітка Марина:

— Чуми на шейминих хлопців нема!

Не буде марафонськими перегонами і те, коли вас удвох чи втрьох застукає дядько Онисько на бакші і ви летите через рівчаки, через тини, через перелази!..

Це буде:

— Тікай, хлопці, бо засипались!..

А все це ні в якім разі не буде фізкультура, а таке:

— Раніш їх хоч у салдати брали, а тепер так тільки на два місяці у терчастини…

* * *

Коли ви на Івановій стогу з озимої пшениці гуртуєтесь з галасом цілу ніч з дівчатами, то хоч ви й дізнаєтесь про всілякі властивості озимини, це, проте, не буде сільськогосподарський гурток…

Завдання сільськогосподарського гуртка зовсім інше, а саме:

— Гуртуйтесь під стогом і потихеньку. Ах, молодість! Ах, юнацтво!

Живіть! І не питайте нас, старих:

— А ви б не полізли?

Не питайте, бо кожний із нас одповість:

— Не поліз би! І… збреше!

ЗБІЛЬШИТИ ПРОДУКЦІЙНІСТЬ ПРАЩ!

Розумні люди кажуть (і треба вам знати, що кажуть небезпідставно), що збільшимо ми продукційність нашої праці тільки через наукову тої праці організацію…

Через НОП!

Бо ж, само собою розуміється, працювати тепер для своєї власної держави не те, що колись працювати на хазяїна…

Тепер (коли працюємо для себе!) для того, щоб людина прийшла на працю о 10й годині, заведено і НОП, і Лігу часу, і в кожній установі на кожній стінці начальник тої установи благає істерично:

— Товариші! Та товариші! Та побійтеся ж ви НОПу!. І товариші приходять рівно об 11й годині і працю розпочинають о 12й!

Раніш, коли праця розпочиналась о 10й, службовець, засапавшись, прибігав о 9 V2 й питав на сходах у швейцара:

— Не спізнився, Стратоне Калістратовичу? Чому це так, — зрозуміло…

Тепер у нас службовець — громадськи свідома людина, що своєю енергійною працею чимдуж намагається покласти й свою цеглину на будівлю світлого майбутнього.

А раніш службовець дививсь на працю в хазяїна так: аби день до вечора!

І приходив зранку, і сидів до вечора…

І до того він був байдужий до хазяйської праці, що ніколи не згадував про нагрузку, про відсотки, про надурочні…

Сказано — несвідомість!

Революція розкріпачила, звільнила, усвідомила, ну й:

— Я сьогодні на п'ять хвилин більше друкувала! Я не кінь! Я не можу! Давайте надурочні!

І допрацювались ми до того, що вже летить крик по всьому Союзові:

— Збільшити продукційність праці!

Ображатись нам на цей крик, товариші, не слід. Це значить: ще збільшити!

Тобто праця в нас дуже велика, але її треба збільшити ще.

Навіщо?

Помоєму, примха!

* * *

Раз вимагають — треба збільшити. Як?

Збільшити конторську працю з шести годин на вісім? Єрунда!

І шість годин не знаємо, куди дівати, що ж робитимемо ще з двома годинами? Це — практично.

А теорія, так та просто на підставі наукових дослідів каже, що правильно використані шість годин продукційніші за вісім…

Та це й зрозуміло: людина за вісім годин стомлюється так, що її енергія дуже підупадає за останні години. І продукційності ніякої…

Та ви й самі це помічали, навіть за шестигодинний робочий день…

Після другої години ви вже нервуєтесь… Ви бігаєте, вас часто нема за столом…

Начальство питає:

— Зоя Петрівна, де ви, що вас не видко? А ви нервово:

— Що вже мені й "туди" не можна піти?

— Так часто щось дуже!

— Ну я ж не винувата, що я хоч і регістраторша, а маю свою фізіологію! Коли у Клавдії Іванівни брат член правління, так їй можна по годині сидіть, а я так і півгодини не можу! Я, Миколо Івановичу, не качка!

…Ні, вісім годин — це багато! Та й за чергу битимемось!

Організовуймо свої шість годин! Тільки правильно організовуймо!

Треба ті шість годин так розподілити, щоб праця струмочком лилася…

Приходьте ви рівно о 10й!

Перші півгодини ви скидаєте капелюха перед свічадом, підсмикуєте виски, пудрите носа, пригладжуєте спідницю, підтикуєте блузку, підтягуєте трішки ліфчик, щоб кінчик мережки з вирізу визирав, і йдете "туди" приготуватись до продукційної праці!

Через годину ви вже за столом…

Кладете руки на стіл, дивитесь на нігті, виймаєте ножички і підстригаєте потрошки їх (нігті) з усіх боків. Потім натираєте, щоб блистіли…

Розгортаєте потім книжки й ідете до Наталочки у другу кімнату побалакати, що вчора були в кіно чи деінде!

Ще — година!

Потім приходить начальство. Коли воно жонате й суворе й вимагає праці, ви сидите за столом і кусаєте губи… Коли воно нежонате, ви… Не знаю, я не дівчина. Знаю тільки, що годин дві, а то й три пролине, як

щастя! Побільше тільки ініціативи та самодіяльності... А ще краще, коли воно і жонате, і не суворе... Праця тоді буде продукційна...

Тільки таким, думаю, способом можна побільшити працю!

А коли візьмуться за облік праці, за різкий контроль і т. ін. — доведеться кидати посаду... І, прийшовши додому, сказать:

— Хто ж у цих більшовиків працюватиме? Це — звірі!.. От раніше було!

ЩОБ СЕЛЯНСТВО ВАС ПОВАЖАЛО

Всім, кого на варті революційних здобутків поставлено, присвячую

Заслужити повагу й пошану у підвладних — це штука дуже тяжка.

Правити округом, районом, селом так, щоб селянство ласкавим вас поглядом зустрічало, щоб, не боячись, а залюбки, побачивши вас, бралось повагом за капелюху та, пересовуючи ту капелюху од лівого уха до правого, лагідно вам кидало:

— Драстуйте, бо' поможи! З неділею будьте здорові!.. Дуже це, кажу, тяжка штука...

А вона тим часом приємна!

Бо ж, — погодьтесятаки самі! — приємно, коли "увєренноє" населення з якоїнебудь Шенгеріївки розповідає в Груні на базарі:

— От у нас голову бог послав! І таки ж і чолов'яга, спасибі йому! Що вже правильной, що вже розтолкує, що вже порадить! Ідеш, як до батька!

І зовсім не "резонт" для людини, що, приміром, всією округою заправляє, коли вскочить представник "увєренного" йому населення хоч би й до редакції та боком якось до тебе, потихеньку ногами пересовуючи, намагається щось іспитати…

І таке в того "увєренного" в очах, що не знає він, сердешний, чи тебе превосходительством, чи преосвященством гукнуть…

— Та чого ви, дядьку? — питаєте.

— Та був я і в райвиконкомі, і в окрузі, й у губернії!

— Так що?

— Та якось страшно!

А потім, устаючи з стільця:

— Так оце у вас так?

— Як?

— І балакають? І вислухують?

— Як бачите.

— Хто б міг подумати?! А в нас так тільки угукають… Та так угукають, що стоїш та приказуєш: "Прощай, Мокрино! Та не їзди ти ніколи по обчеським ділам…"

Незабаром оце перевибори.

Нові люди на посадах поз'являються.

Давайте так, щоб населення вас поважало і щоб авторитет ваш став високо та гойно… Давайте…

Коли виберуть вас на голову сільради — пишіть, будь ласка, насамперед куди слід, щоб дозволили вам револьвера носить…

І ходіть до сільради тільки з револьвером…

Голова райвиконкому хай носить два револьвери — з правого боку й з лівого боку…

Голова окрвиконкому ще й посередині один — три, значить.

Боже вас борони одягти кожушину або свитку таку, як у Г. І. Петровського, — можуть подумати, що ви проста людина…

До револьвера найбільше підійде вузеньке, з отакенними крилами галіфе, та ще й червоне, та кубанка набакир, та коротесенький, облипчастий, навіть не френч, а, як казала моя тітка, свистун…

Це — зовнішній вигляд, що дуже збільшує авторитет влади і породжує стихійну до вас пошану.

Далі поводження з "увєренним"…

У рамки його, поводження те, що й казати, не вбгаєш, проте кілька порад, досвідом перевірених, можна знайти.

От увіходить до вас у кабінет прохач. Побачивши на столі револьвера (револьвер на службі ви кладіть на столі), кахикає двічі й починає тремтячим голосом:

— Господин товаришу! До вашої милості… А ви йому зразу:

— Какі такі господа тепер? Совецькая тепер власть, розтуди твою!..

Побачите самі: від поваги до вас він просто захолоне, і сльози радості капатимуть по його зборознявілому обличчю… І від щастя заціпить прохачеві, і нічого він вам більше не скаже, а вийде, вклоняючись, задки з кабінету і всім подорожнім розказуватиме:

— Ну й голову ж ми собі знайшли! Іііі!!!

Дуже підносить місцеву владу в очах населення ще й бажання екстрено "вирішать" всілякі справи…

— Товаришу! Таке до вас у мене діло: їхав оце я минулої неділі на базар. Запріг кобилу, збираюсь навожжувати, а Семенів Іван, отой, що за греблею…

А ви його зразу перекривіть:

— "Збираюсь навожжувати"… Патякало чортове!.. Швидше говорити не можеш?!

Так після цього він швидкошвидко замеле…

І швидше ви з ним і покінчите, бо він намагатиметься якнайскоріше звільнити вас од своєї особи…

Чимало можна ще різних прикладів понаводити, та я гадаю, що ви розумієте, в чім справа…

ПРО ПРОДУКЦІЙНІСТЬ ПРАЦІ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ТА ПРО ТЕ, ЯК ТУЮ ПРОДУКЦІЙНІСТЬ ЗБІЛЬШИТИ

Продукційність праці в нашім сільськім господарстві?! Це все одно, якби вам сказали:

— Пошукайте дівоцтва у цариці Катерини Великої…

Не знайшли б ви його… Так тільки на невеличкі, може б, спогади натрапили, та й то під мікроскопом… натяки…

Натяки тільки на продукційність праці і в нашім сільськім господарстві…

Праця є, а продукційності тої, як у комара носа… От скілечки…

Причини?

Первородні! Причини ті ще од тої мавпи, що від неї "пішов єсть" український суверенний і ні від кого не залежний народ наш…

Дарвін про те не писав, але останні антропологічні досліди непереборно доводять, що ми пішли від тої мавпи, що лежала в джунглях під вербою, чухала поперека і, співаючи, голосно виводила:

…ударили її дзвін.

То ж пооо тому чумачеееньку,

Гей! Гей! Що їздив по сіль.

А як кличуть, було, нашого прапрапрапращура земляки пополювати по джунглях, то він закурить люльку, пахне разів двічі, повернеться на другий бік та:

— Краще полежу… Якосьто воно буде!

І знову:

Х ооотилася та ясная зірка,

Та й упала додоооолу…

А розсердиться було Тарзанова мати та загарчить:

— А що ти їстимеш, вайло чортове?

То наш прапращур їй:

— Зате в мене пісня перша після італійської!

І знову:

На вгороді вееерба рясна,

На вгороді верба рясна,

Там стояла дівка краааасна!

З того й пішло… З того й причини.

* * *

І от тепер ми хліборобствуємо.

Перескочили й через кам'яну, й через залізну, й через бронзову доби, а й досі нас не залиша оте:

— Якосьто воно буде! …Працюємо…

— Ну й робота! Пройдеш ручку, то так милом і візьмешся!

"Мило" — продукційність нашої праці…

* * *

Оремо ми…

— Марино! А чи не бачила ти, де я плуга восени засунув?

— Та за клунею!

— Дивись, а я вже чотири дні голову собі кручу, де його застромив…

— Та за клунею, кажу ж тобі, в лободі! Йванько оце бігав до вітру, так ногу об чересло вразив!

— От сукин син! Іншого місця не знайшов! І заховаєш же, що й сам не знайдеш, — ні, стерво, знайдетаки й настромиться…

Витягли плуга…

— Марино! А чи не знаєш, де я коломазь восени застромив?

— Та ще ж у пилипівку свиня поїла!

— І не здохла?

— Ні! Ригала тільки…

— Дивись?! Ото чудасія!.. А роздвижного ключа не бачила?

— Та Йванько ще після різдва у криницю вкинув…

— Ото! От лихої Що ти його в світі божому робитимеш?! Виводь булану… Поїду! Якосьто воно буде…

…На полі…

— І щоб твоя й путь погибла з твоєю оранкою!

— Та верни соб, сукин ти сину, щоб тебе наперед потилицею повернуло!

— Та держи цабе, в держалнах би тебе держало!

— Трррр! Огріх! Іii, та й справа ж! І хто ці плуги такі робить, калікою б його було зробило?!

— Паняй далі! Ннно! Соб держи, собсоб! Трр! Огріх!

— Іii.

— Випрягай! Уже сонце сідає… Додому! …Оремо ми…

* * *

Сіємо ми…

— Одарко! Знайди мені лантуха путящого — поїду ячменю посію… Та й чи сіяти, чи ще почекати? В якономії вже три тижні як посіяли, та чи не рано ще? Пам'ятаєш, як під гапонську війну я пізно посіяв, — ох і ячмінь же був уродив! Як дріт!

…На полі…

— Іii! Продравсь мішок! Казав же: дай путящого лантуха!.. От робота!

Паняй додому… Посіяв…

— Мокрино, Уляно, Петре, Андрію! Збирайтесь на поле — гайвороння полохати, а то геть ячмінь поклюють

…Сіємо ми…

* * *

Косимо ми…

— Федосько! А чи не знаєш, де я того літа косу застромив?

Іii! Кісся тріснуло! Іii! Косу порвав! Іii!

…Косимо ми…

* * *

Молотимо ми…

— Секлето! А чи не бачила ти, де я… Іii! Ціп одірвавсь! Іii!

Продукційність праці в сільському господарстві. Машина, кажуть, визволить. Машина машиною, це так…

А чи не спробувати б нам (до машини!) більше сіяти стручкуватого перцю?

Перець той треба закладати не під чересло в плузі, і не в кісся, і не в ціпа, а зовсім в інше місце…

Для енергії спеціально…

І виймати його тільки тоді, як до миски сідати… Бо щодо миски, так у нас:

1) Снідання.

2) Обід.

3) Полудень.

4) Підвечірок.

5) Вечеря.

І ніколи ложка не ламається, і ніколи нікого не питається:

— Іване! А чи не знаєш ти часом, де я липівку з салом засунула?..

ОХОРОНА МАТЕРИНСТВА Й ДИТИНСТВА

(До зїзду)

Ви, певна річ, зразу:

— Іч, вигадали! Материнство й дитинство охороняєте, а батьківство так ні?!

Чудні ви люди, їй-бо.

Кулаки ж у вас є, чоботи ж у вас є? Навіщо ж вас охороняти? Хіба забули, що тисячу тисяч років аж до 11 жовтня 1924 року ми, батьки, прекрасним способом охороняли й охороняємо своє батьківство…

Хіба забули, нащо в жінки довге волосся, а в роті тридцять шість зубів?..

Хіба забули знамениті, класичні фрази:

— Погавкай! Уплутаюсь у патли — гадюкою крутитимешся.

Або:

— Як дам по зубах — не знатимеш, де збиратимеш! Або:

— Наплодила — й гляди! Та щоб не підлазило до мене, а то як швиргону, то кавкне!

Та чимало взагалі є способів самому охоронити своє батьківство…

Охороняли ми його не погано…

До того охороняли, що довелося завести цілу організацію "Охорони материнства й дитинства"…

Організація ця, отже, є наслідки батьківської самоохорони…

* * *

У нас трохи не так зрозуміли цю прекрасну ідею "охороняти мати та дитину"…

У нас здебільша охороняють матір від дитини.

Наслідки: нема ні дитини, ні матері…

І люди ті переконані, що роблять велику і корисну справу.

— Нема, — кажуть, — матері, нема дитини, — й охороняти нікого не треба. І все гаразд… І ніхто не ремствує, що от, мовляв, у вас діти та матері занедбані…

Правильно…

І видатків нікоторих.

Хіба веретено так дорого коштує?..

Дрібниця…

Просто собідва десятки яєць у матері вкрала, карбованця назбирала і городами до баби Чортулихи… Пошепки:

— Бабусю! Гріх скоївся…

— Лягай, голубочко! Гроші принесла?

— Принесла.

— Лягай! Оче нашу, же єси на небеси!

— Ой!

— Уже, голубочко… У мене веретено, голубонько, гостре! Оце на попий, серденько, пороху та ріжків попоїж!

Через тиждень — труна, піп, кутя, невеличкий хрест і пироги з капустою та з горохом… І все!

ї ніяких консультацій, ніяких будинків для пригрудної дитини, ніяких ясел і всього такого іншого… І матір схоронили, і дитину схоронили. Це на селі…

У місті трохи складніше… Тут не веретено, а вже шпилька від капелюха, а то й катетер… А потім "чистка", а потім перитоніт, а потім уже похорон, а потім суд… Це все значно довше й марудніше.

Ах, скільки треба книг, книг, книг!

Тільки не на склепи у видавництвах, а на село, на село, на село…

І в робітничі райони!

БОРІМОСЬ ЗА КНИЖКУ!

"До десятих роковин Жовтневої революції не повинно бути в радянських республіках неписьменних…" Це сказав товариш Ленін. Десяті роковини через три роки…

Неписьменних у нас чотири мільйони… Щоб їх вивчити, треба щось із 12 000 шкіл… В кожне село треба школу…

З 23 жовтня оце й до 1 листопада відбудеться Тиждень боротьби з неписьменністю…

За цей тиждень в кожнім селі треба підшукати для школи, де вчитимуться неграмотні, помешкання, підремонтувати його, обладнати, дров купити і т. ін. Одне слово, треба ту хатину зробити такою, щоб можна було в їй за книжкою сидіти і щоб пальці не клякли.

Влаштувавши таку школу, можна буде братися за науку…

* * *

Припустимо, що в селі знайдуться люди (а що вони знайдуться — ми сумніву не маємо!), що таке помешкання знайдуть, обладнають, учителя посадять, неграмотних перепишуть.

Ходи й учись!

Тут уже починається самодіяльність отих неписьменних… Учитись треба!

Воно, що й казати, було б дуже добре, коли б за пуд гречихи найняв когось за себе, щоб воно в школу ходило, а ти собі сидів би вдома і потроху грамотним робився…

Запалення очеревини. — Авт.

Але так не можна. Може, коли й додумаємось до такого способу всіх грамотними поробити, але тепер іде треба самому трохи лоба потерти, щоб учитати однудві сторінки в читанці…

Затямити треба ось що.

Коли придбати найкращу читанку, посовітуватись із найкращим учителем, а потім узяти та ту читанку чи на устілки подерти, чи покурити, — від цього грамотними не будете. Навіть як узяти в неділю книжку, підкласти її під голову й виспатись на ній од обіду і аж поки товар увечері напувати, — не вчитаєте й одної з того літери.

Треба обов'язково ходити до школи та слухати, що учитель навчатиме… Тоді тільки буде толк…

Так і з жінками…

Краще накривати глечики кружалнами, ніж книжками... І підпалювати в печі краще кострицею чи соломою, а книжка хай лежить собі на столі... З неї тоді більше буде користі... Навіть як лежатиме, не кажу вже про те, як ту книжку розгортати, та вдивлятися в неї, та думати, що в ній написано...

Ось іще що.

Коли зустрінете куму на вулиці і, привітавшись, запитаєте: "Кумасю, записалися до школи?" — "Записалася!" — скаже кумася...

Не кажіть:

— От дурна!

Не кажіть через те, що дурна не та кума, що ви її зустріли, а зовсім інша кума...

ЗЕМЛЯ — МІСЯЦЬ — МАРС

Заснувалось товариство міжпланетного сполучення. Недалеко той час, коли можна буде побувати на Марсі, на Місяці і т. ін.

Ми — практики...

Ми, само собою розуміється, не від того, щоб побувати на Місяці, чи на Марсі, чи навіть на Сатурні й на Нептуні...

На Місяць, приміром, це не тяжко... П'ять день усього летіти... Це — небагато...

Зарядять вас в ракету (ракетами, кажуть, туди їздитимемо), вистрелять, приміром, у понеділок, а в п'ятницю вже ви з Місяця знайомих на Землі ручкою вітаєте:

— Здрастуйте! Уже тут!..

А от на Марс уже тяжче. 256 днів на Марс треба летіти.

8 V2 місяців… Тяжкувато трохи… Це ж іще як ніякої в путі тобі притичини не трапиться, не зачепишся там за якийся Волосожар чи за Чепігу… А то й цілий рік доведеться їхати, поки до того Марса дочвалаєш…

Довгенькотаки… Хоч за час революції й доводилося з Харкова до Києва місяців чотири іноді їхати, так про те ми вже забули, — це раз, а друге — чотири місяці не вісім місяців…

Та й то таки ж було у себе вдома. На станції можна було й яйце яке за кожуха виміняти, а то ж дорога невідома, харчі треба з собою брать… А як підрахувати, скільки треба самого хліба на 256 днів брати, та солі, та цукру, то й вийде так, що доведеться в одній ракеті сідати самому, а за тобою десяток ракет з харчами свистітимуть…

Та ще, хай бог боронить, посміється котрийсь із механіків та "зарядить" харчі дужче, як вашу ракету, і вийде так, що ви ще тільки до Місяця долітаєте, а ракета з бубликами вже аж біля Венери… І крикнути нема кому:

— Перейміть, товариші!..

Та що й казати, — попервах чимало буде всіляких незручностей…

Потім воно, звичайно, налагодиться…

Коли по дорозі на Місяці, на Венері та й на інших дрібніших планетах ларьок буде, тоді не так страшно…

Долетів, розрядивсь із ракети, забіг, перекусив і заряджайсь далі…

А зразу все з собою доведеться брати…

Наші практичні пропозиції з цього приводу такі:

Перш ніж розпочинати рейси в міжпланетні простори й на різні планети, слід по путі:

1) Позаснувати ларки.

2) їдальні церобкоопівські, з умовою тільки, що там швиденько подаватимуть їсти, бо ракета — не кінь і не трамвай…

3) Не завадило б на Місяці й "Нову Баварію" причепити.

4) На Венері (до неї 112 день їхати) лікарню з родильним відділом, бо всяко може в дорозі бути… '

Першу партію висадити на Марс соціально небезпечного елемента… Бо хоч воно й пишеться, що марсіани народ культурний, та хто їх знає,— ніхто ж їх не бачив… Це ж тільки гадки… Прилетиш, може, вилізеш, а земляки з Марса підскочать, миттю тебе на шпичку та шашлик із тебе й засмажать…

Доказуй тоді, що ти з добрими намірами.

ТА ВЧІТЬСЯ Ж!

З 23 жовтня до 1 листопада — Тиждень ліквідації неписьменності.

I

— Прибігла оце до тебе, Килинко, та й не знаю, як тобі й сказати… Листа оце дістала! Од Андрія, мабуть… Перечитай, голубонько, що там воно написано…

Килинка читас:

"Люба моя Степанидонько! Ох же ж і скучив я за тобою, голубонько!

Ох же ж і сумую! Як ізгадаю, моя рибонько, як ото ми з тобою під вербою як станемо, та вже цілуємосяцілуємося, цілуємосяцілуємося! Оце сидю листа пишу, а губи самі тільки цмокцмокцмок! А як приходив до тебе в клуню! Місяць світить, зірки сяють…

А я потихенькупотихісіньку, щоб і не хруснуть…

Та що вже наобнімаємося, та що вже напригортаємось… І ніхто й не знає, що ми любимось. Ось як скінчу службу проти всіх хижаків та капіталістів, приїду і зразу опридільонно в загс.

Цілую тебе, твій Андрій Іванович Обротька".

Прочитала Килима Аидрієвого до Степаниди листа…

Радіє Степанида не забув Андрій.

А на другий день у селі:

— Ач яка свята та божа!

— Аз Андрієм під вербою!

— А в клуні! "Пригортаємось, обнімаємось"! Іч яка! А вдома мати:

— Андрія тобі?! У клуню тобі?! "Мені в хаті, мамо, душно"?! Може, тобі у касамол?! Ууу, страмнюча!..

…Плаче Степанида…

Дістав листа Петро від Марини, що до міста виїхала…

— Прочитай, Іване, а то я не втну… Прочитав Іван…

А на другий день у селі…

— А Петро з Мариною! Ой і хитрий же! Коли ж це вони встигли?!

Та все:

— Гугугу!

Принесли дядькові Свиридові умову про оренду.

— Підпишись!

— Неграмотний!

— Став хреста! Поставив.

А на другий день на селі:

— Свирид жінки одцурався! Підписав бумагу, де написано: "Одказую свою жону єдину на церкву…"

Хлопці поглузували…

До чого це тогда все? Та все ж до того:

— І на лиху воно годину ота грамота, ота письменність?!

ВПЕРЕД, ХЛОПЦІ!

Центральне статистичне управління виявило, що:

1) 1924 року на Вкраїні на самогон було викурено 3 500 000 (три з половиною мільйони) пудів хліба.

2) 1924 року на Вкраїні було взято на облік 36 000 самогонних апаратів.

3) За сім місяців цього року вже взято на облік 50 000 (п'ятдесят тисяч) самогонних апаратів, тобто один самогонний куб припадає на 550 душ населення.

Справа, значить, посувається вперед…

Коли за сім місяців 50 000 кубів нарахували, то зй рік їх вийде, значить, тисяч із 80…

Хліба цього року на самогон курнемо не три з половиною мільйони, а мільйонів п'ятьшість.

Ми знаємо, що одна хатачитальня в нас припадає на 1000 чоловік населення.

Самогонний апарат, значить, побив уже хатучитальню.

Один примірник газети в нас припадає на 100 чоловіка…

Але це нічого. Коли таким темпом ітимемо, то років через дватри заб'ємо й газету…

Буде в нас один самогонний апарат на 50 чоловіка…

А там, дасть бог (бо бог дуже самогонові допомагає: виявилось, що найбільше п'ють святами), що в кожній хаті буде не по одному, а по два й три куби….

Одне слово, як народиться дитина, зразу батько й замбвляє новий апарат…

Та позачиняємо школи, сельбуди та хатичитальні, та як закуримозакуримозакуримо!

І весело ж і житиметься!

Люди п'яні, корови п'яні, свині п'яні…

І не розбереш тоді, де людина, де свиня…

Всі рівні!

Свині хрюкають…

Люди лежать і співають:

Ой випилавихнлила, Сама себе похвалила…

Найголовніше, щоб справи цієї не припиняли, щоб усе вперед, уперед, уперед!

ХМАРА

(Вважайте за передову статтю. Програмову, сказать би)

Франція визнала…

Акт величезної ваги, що тягне за собою наслідки, які навіть тяжко зараз і збагнути…

СРСР вийшов на битий і вільний шлях міжнародних відносин і займає одно з чільних місць в міжнародній політиці…

Ми знаємо, що Франція відіграє велику роль на європейському континенті і дружні з нею відносини колосально вплинуть на зміну міжнародних відносин…

З боку економічного цей акт французького уряду так само має першорядну вагу, бо тільки дружні між обома країнами стосунки дадуть стимул до буйного розвитку продукційних сил і торгівлі в обох державах…

Франція довго й уперто боролась… Починаючи з одвертих, нічим не прикритих, збройних проти радянських республік виступів і кінчаючи блокадами, впливом на "сусідів" і т. ін., вона намагалася збороти міць молодих радянських республік…

І наслідки: наша величезна перемога, що ще раз і якнайяскравіше доводить міць робітничоселянських республік…

Так… Ми йдемо вперед! Ми багато зробили, щоб довести життєвість державного тіла, але, нема де правди діти, чимало роботи ще впереді… І чи не найтяжчої…

Визнала нас Англія, визнала Франція, провадяться переговори з Японією, метушиться Америка… Всі бачать, що без Союзу Радянських

Республік тяжко, — та не то тяжко, а неможливо, — урівноважити світ, дійти миру й спокою для знесиленого людства…

І ми б раділи, що наша ідея переважає, ми б гордували, що сила нашої Червоної Армії й невичерпна снага пролетаріату й селянства перемогли лють і піну міжнародної буржуазії… Але єсть хмара, що ставить під сумнів усі наші плюси, що нівелює всі наші досягнення.

Ми ніяк не можемо добитися симпатій у величного й могутнього королівства румунського. Ми прекрасно, звичайно, розуміємо, що величному, й могутньому, і славному своїми історичними традиціями, багатющому на територію, на бояр, на короля, на культуру і на промисловість королівству румунському нема чого квапитись, як, приміром, Франції, з визнанням нашого Союзу…

Це ще раз підкреслює загальне правило, що рідко коли небо буває абсолютно чисте…

Іноді серед чистого неба буває чорна хмара…

Віримо, що вона розвіється.

ВАЖКІ ЧАСИ НАСТАЛИ…

(До жіночого з'їзду)

Про долю жіночу. Якихось там сім років промайнуло, а дивіться, скільки змін! Та яких змін… Візьмемо жінку.

Жилось їй у нас та радувалось…

Підросте, видадуть заміж, очіпка надіне, колиску почепить, вервечки в колисці дебелі, сиди собі та підвивай потихесеньку:

Ой ну гойда, гойда, Чужа мати пройда,

А нашая люба Не піде нікуда.

Буде вдома сидіть Та Оришечку глядіть.

Аааа!

Люлілюлілюлі, Котикові дулі…

На другий рік уже трохи не так… Уже замість Оришечки:

Та Івасика глядіть…

На третій рік:

Та Килиночку глядіть…

На четвертий:

Та Андрійка глядіть…

І тільки іноді замислиться було жінка, як батюшка встругнуть якогось Акакія…

— І таке батюшка й вигадали. І як його й заспіваєш, — отаке чудне наймення дали…

Вранці собі встала, курей погледіла, з яйцем котора… Свиням винесла, корову подоїла, потім до печі, потім улітку одна робота, взимку — друга.

Живи собі та радуйся…

Неділю бог пошле — до церкви сходила, свічку приліпила, додому прийшла — вдома пироги, капуста й вареники…

А після обіду кумася приходить:

— Чи не поськаємося, кумо?

— А я оце до вас збиралася, голубонько… Нову гребінку старий на базарі купив…

— Лягайте, кумасю…

І так хороше… Лежиш собі на лаві, в куми на колінах… А влітку в садку під вишнею, на рядні… А кума почеше новою гребінкою, волоссячко до волоссячка покладе… Лежиш собі, дрімаєш, а на голові тільки — трррісь! трррісь!

І так же ж любо, так же ж спокійно! Волосся довге, викохане…

Як чоловік коли прийде, зіб'є очіпок, ухопить — так є за віщо й ухопитися…

Жилось, одне слово, як у карти гралось… І літ старих доходилось…

Бабами робилися, онуків колихали та старенькому на неділю сорочку прали…

Порядкувала вже або донька, або невістка…

7,27

А старий було прийде, подивиться:

— Де ж твоє, старенька, волосся шовкове? Ні за віщо вже й ухопитися…

— Е, старий, не ті літа! Підтопталися ми з тобою!

— Підтопталися, старенька, підтопталися… …І чоловіки поважали…

— От у мене жінка! От жінка! Ноги мені митиме і воду ту, як я схочу, питиме!

— А в мене? Вік прожили — "брешеш" ніколи не сказав… Так тільки вранці встанеш, матюкнеш та недоуздком оперіщиш — і більш нічого. Вже й онуки є. Живемо й досі, як бог приказав…

Було колись — минулося…

І до чого воно тепер іде, до чого воно й завертає?

І в комнезам…

І в сільську Раду…

І в кооперацію…

І до Всеробітземлісу…

І до жінвідділу…

І в партію…

І в лікнеп…

І в Охматдит…

А чоловік чортом:

— Я за тебе кури глядітиму?!

— А яйця їси?

— Яйця? Яйця — то діло десяте! А щоб ото я, котора з яйцем, пакостився, — та хай вони тобі виздихають!

Важкі часи настали…

Не встигнеш до лікнепу вискочити, а він, лиха личина, клуню одчинить, сяде:

— Ціпцшціпціпууу!

Зайдуть бідні кури, а він баркою — трррах! Та тоді:

— За курми дивись, охмадитко ти делегатська! В клуні геть усі снопи побили… Засмаж он трьох, — то я з клуні накишкав!..

Або дитину в помийницю всадить та в крик:

— Доки ти по тих зборах шалатимешся? Діти он у помийницях плавають, а тобі все революція?! Ой Наталко, свербить у тебе волосся! Ой свербить!..

Та махнеш тільки рукою.

— Свербить, та не чухатимеш…

Важкі часи настали…

ПИШІТЬ... ПИШІТЬ...

Робкорів наших — залізничників — приструнили...

Бугая (є такий робкор — ядовитий) із бригадира перевели на звичайного вагонового провідника...

Куракова на грубника перевести хотіли, хоч він ізроду собі за маляра править...

Гарасименко був за провідника, а тепер його в грубах палити призначають...

Взагалі "піднатой" на хлопців, щоб знали, куди раки на зиму грітись залазять...

— Ну що, — питаю, — хлопці, писатимете тепер? Aral

— Писатимемо! їйбогу, писатимемо!

Иу хай іще Бугай і Гарасименко — молоді хлопці, а Кураков стара ж уже людина, і той:

— Писатиму! Хоч здохну, а писатиму!.. От завзятий народі

— Та киньте, — кажу, — хай йому лиха година з отою газетою! Лиха не оберетесь...

— Писатимемо! А що нам робити, коли ока треба?

— Що робити? Ех, любі ви мої... Не знаєте, що робити... Іде начальство, а ви га шапку та в пояс... Та йдіть іззаду й на бекешу

начальникову дуйте: "Пір'ячко, вашшшшш… причепилося! Ффуфу! А я здув!"

От що треба робити… І ставка буде, і бригадиром будете…

А то пишете, от і паліть у грубках, от і знижуйтесь…

— Все 'дно писатимемо! Ну що ж? Палитимемо в грубках, менше вироблятимемо, а таки писатимемо… Так і знайте!

Так і знатимемо!

Пишіть, писало б вас і вздовж і впоперек! Пишіть!.. Побачимо, що з вас буде?!

То ще скажіть спасибі, що начальство ще вам господь милостиеє послав…

Був би я за ваше начальство — лихої б ви години в мене писали…

Я б не знижав, я б не скандалив… А просто собі любенько та лагідненько так:

— Товаришу Кураков! Куди це ви чимчикуєте? Ходім пройдемось, — маюдо вас справу…

Та й повів би колією… Паровики там ото бігають, порівнявся б із паровиком, та тоді — штовх! І прицілявся б так, щоб колесо йому по пупі проїхалось… Чортового батька він би в мене більше писав… Або:

— Товаришу Бугай! Ось ходімте нову грубку в паровику подивимось… Одремонтували оце вчора… Там горить, аж гогоче! Напишете потім у газеті, як у нас паровики ремонтують…

Привів би його на паровик:

— Нахиліться! Бачите, як палахкає?.. Аж біле!

Він би нахилився, а я б його лопатою в грубку кидь! Та й зачинив би… Робкори цього дуже не люблять… Після цього ніколи вже іродів син не писатиме…

А тоді б ізскочив би з паровика, потяг би носом:

— Робкором запахло! Смаженим… …Я б не знижував…

Пишіть, хлопці… Пишіть!

ДІЛА ЄГИПЕТСЬКІ

Почалося, значить, уже самовизначення націй… Англія вже Єгипет "визначає". Сама визначає…

Чому саме вона почала з єгипетської митниці в Александрії — невідомо…

Положим, воно різні способи того "самовизначення" бувають… Англія гадає, що найкраще почати з митниці… І захопила.

Потім більше буде…

Вже англійська ескадра пливе до Суецької протоки, вже Англія єгипетських офіцерів виганяє з суданської армії…

Одне слово, все йде, як по писанбму…

Там далі чотирип'ять шибениць, на кожне єгипетське сельбище і "підуть єгиптяни вгору", як той циган казав… "По два на оривок"…

От що значить правильну владу господь Англії послав…

Національну владу, що підтримує гідність Великобританської імперії…

А ото все невдячність єгипетська наробила…

Дали ж йому, Єгиптові отому, 1923 року самостійність… І армію залишили для порядку, бо ж хіба можуть єгиптяни самі порядок підтримувати?..

І командувача дали… І чиновників дали… Усього дали…

Живи собі в своїй, мовляв, державі та роби, а ми самі за тебе твою державу охоронятимемо… Тобі ж краще буде…

То тобі й робити треба, і їсти, і державу охороняти…

А то ти паном діло… Тільки роби, а за останнє ми самі потурбуємось… І закони тобі напишемо, і порядок наведемо, і сировину вивеземо…

Щоб аніякісіньких тобі турбот не було…

Так ні! Незадоволень… Бунтують… Генерала ЛіСтека бахнули…

От тепер і пішло "самовизначення"…

А нема де всетаки правди діти: практичний народ англійці…

Яке діло, можна сказать, велике — визначити Єгипет, а й тут не забувають про фінанси державні…

За генерала ЛіСтека 500 000 фунтів стерлінгів тягнуть з єгиптян…

Це ж за одного…

Єгиптяни погодились заплатити, — вони бачать, що заробити можна, й гатять туди і генералів, і адміралів…

Правильний комерційний розрахунок…

Але можуть і прогоріти, бо є чутки, ніби єгиптяни вирішили надалі бити безплатно…

ГІРШЕ СОПКИ ОЗИМОЇ, ГІРШЕ "УРАВНИТЕЛЬНОГО" ПОДАТКУ!

— Передплачуйте газету!

— На чорта?

— Як на чорта? Культурні ж ви люди чи ні?

— Культурні!

— Так і передплатіть!

— Ой, дайте мені спокій! Що, вона мене годуватиме, ваша газета?

Правильно людина каже — газета не годуватиме… Та не тільки не годуватиме, а гірше: через неї, через газету оту, самі неприємності…

Галасують усі:

— На село газету! Без газети — в багні валятимемось!.. Може?! Може, й валятимемось… Так зате спокійно…

Лежиш собі в багнюці — і ніщо тобі не свербить… Муха сяде:

— Киш! І все…

А з газетою?! Хай їй чорт, тій газеті!..

На Голубові хутори он одного разу потрапила газета… Один там письменний ізнайшовсь… Дістав він газету, сів на колодці, розгорнув і читає…

— Що ти, куме, робиш?

— Газету читаю…

— А дай і я…

— На… Тільки ж ти не вмієш… Ти ж неграмотний…

— А хіба…

— Ну да! Треба вміти, брат, читати…

Так того як заколупало, як запехло, що він читати не вміє,— схуд, бідолаха, посивів, у євангелісти записався, почав жінку бить і кінець кінцем зліг… Запричастили — полегшало… Так тепер одвертається од газети навіть і тоді, як цигарку з неї крутить…

От вам і газета!

А в Павлівці?

Прочитаз один хазяїн, що трактором краще орати, як плугом… Та як забажалося йому трактора!

Боже ти мій! І в кооперацію записався, і на лекції до агронома ходить… А потім почав комуну організовувати…

І били ж його!!! Ледве втік… Власна жінка діжу на йому побила…

От вам і газета!

А в Гнилиці?

Потрапила газета, а там якраз пропечатано було, як селяни в Польщі з поміщиками борються…

Прочитав Іван Пилипович, та як схопиться, та за коляку, та з двору…

— Куди ти? — кричить жінка…

— Панів бити!

Вискочив: сюдитуди — нема панів! Нема з ким боротися! Помахавпомахав колякою і додому.

От вам і газета! Турботи самі.

Так після цього їх передплачувати?!

* * *

А в місті, ви гадаєте, потрібна газета? Кому?! Навіщо?!

Адміністрації, скажете, вона потрібна? Щоб ото читати, як якийсь сількор або робкор її, тої адміністрації, "авторитет" підриває? Службовцям вона потрібна?

Читати, що осьось чистка або скорочення штатів? Крамареві вона потрібна?

Щоб ото читати, коли треба "уравнительний" платити?.. Хороша мені література! Мені вона, думаєте, потрібна?

Щоб ото тільки про те й думали, що пиши, пиши, пиши… Та ото щоб її.передплачувати?

Та зачинити її к лихій годині, то хоч на світі поживеш… Будемо краще в карти грати абощо… А то читати! Фе!

ТЕПЕР НЕ ШТУКА

Річ, звичайно, зовсім не в тім, що Радянська влада на Вкраїні править…

Чим тут, власне, хвалитись?

Править — і править… І хай собі пранить…

В цім небезпеки небагато…

Щоправда, тяжкувато, бо:

— Хіба ж це власть?! Більшовицькоє движеніє, щоб ти знав, — як каже дід у "97", — а не власть!

Проте звикнути можна… Уже й срібні гроші є, й "жалування" йде, й купити все можна… От тільки чому, раз я священик, мені до Ради вибратись не можна?.. Це, слова ніт, неправильно… А так усе нічого… Хай собі править аж до того часу, коли таки господь змилується, бо прогнівили ми його, милосердного…

Так, кажу, річ зовсім не в тім…

Справа в тім, як вона, ота Радянська влада, не впала тоді, коли ж було ясно сказано:

— Через два тижні… Рівно… Не більше й не менше… А булотаки з чого й падать…

Все почалося, як ви знаєте, з коня. Із звичайнісінького собі коня (а іноді й кобили)…

Стояв собі в бувшого старшини на подвір'ї кінь… А в цей час його превосходительство Антін Денікін якраз стуляли докупи "єдину й неподільну". І підлатали були вже її аж до Орла.

Коли це гасло:

— Пролетар, на коня! Пролетар, на коня…

Отут би йому й упасти. Бо ж таки тяжко після молотка чи там після ковадла галопом мчать і не падать… Удержавсь…

Подралась "єдина й неподільна"… Залишилась сама тільки пісня:

Антоша, ша,

Возьми полтона ниже,

Брось… і т. д. і г. п.

Далі…

Друге його превосходительство Врангель… І тут же яка страшенна небезпека була, бо й тут з того коня можна було брязнутись… Крик був:

— Незаможнику, на коня! На куркулевого коня.

Зліз і незаможник на коня… А ви гадаєте, легко було незаможникові на куркулевому коні сидіти? Та ні, лиха личина, сів, у гриву вп'явсь і:

— Ннно!!

Аж у Чорному морі спинивсь… І нічичирк! Ніде тобі ані похитнувсь… До Чорного моря прибіг:

— Тррр! Приїхали!

Місяців тільки зо три потім, розкарячившись, ходив… А таки вдержавсь…

А дехто аж під Варшавою був опинивсь… За польською армією тікав… І не впав!

А ясно ж було сказано:

— Через два тижні! Не більше!.. Так оце штука…

Після Врангеля з'явилася радянська платформа…

Ех, брат, як і попер же на ту платформу народ! Ех, як і попер! До того на ту платформу понасідало, що не то що за два тижні — за день її можна було звалити…

Видержала…

Рипіла тільки так, що скидати чимало з неї довелося…

Проте виїхала, та так держиться, що ось уже п'ять років котиться, а й досі ще з усіх боків на неї стрибають… Нічого — рипне й котить далі…

Оце дивко…

А як бог прогнівився та посуху наслав?.. А тут якраз церква покололася… Не знали, до якої йти, бо невідомо було, в якої саме справленій бог залишився… От, брат, було!..

Викрутилась і тут Радянська влада… І викрутилась виключно через те, що влада вона узурпаторська, що народ її не визнавав, не визнас й не визнаватиме…

Оце — дивно…

А те, що вона тепер править, це не штука… Тепер і срібні гроші, і мануфактура, і "Ларьок"… Отоді було — ддда!

СОН КОБИЛИ ВОРОНОЇ

Вітер дув… Сніг ішов… Холодно було… І святий вечір був…

А ворона кобила, Стовбурова Іванова кобила, у хліві стояла, з холоду дрижала та, похнюпившись, тикала носом у ясла з житньою січкою…

Підводило вороній кобилі черево, свербіла шкура під правою пахвою, рясно вкритою засохлим кізяком, і колупало неприємно щось біля ріпиці…

Одступила Стовбурова Іпаноиа кобила трохи назад, почухала об одвірок ріпицю, гризонула себе за праву пахну, одірвала шматок кізяка, клацнула зубами й замислилася…

І пригадалась вороній Стовбуровій Івановій кобилі її молодість…

Як бігала вона сосунцем на зеленім' лузі, як, задравши хвоста, весело стригуном іржала, як крутила головою, першого хомута скинути намагаючись…

Багато дечого пригадалось Стовбуровій Івановій вороній кобилі…

І перший гарячий подих сірого в яблуках жеребця, і її перед ним тремтіння, і тихий його хропіт.

І засвітилися у вороної кобили очі, і прошепотіли радісно вуста її:

Только утро любви хорошо,

Хороши только перзыг робкие встрсчи.

Потім перше материнство… Ніжний, ніжний, з м'якенькою блискучою шерсткою жеребчик чорненький… Такий тендітний, з кучерявеньким хвостом, з пухкенькою гривкою…

І материка радість першої годівлі, коли лошачі маленькі вустонька ніжно за дійку тягнуть, і причкокують, і підштовхують, і легенько кусають… І радість така повна, така велика радість ллсться аж од самого серця, і наповнює черево, і переходить у дійку, і маленькими цівками у ніжні лошачі вустонька переливається…

І перший її хазяїн…

Такий чемний, такий лагідний…

І зараз іще почуває вона його руку спрацьовану… Гладить він шию їй, ласкаво поляскує…

І його скребло мов зараз її кряж скребе, і його щітка Та скребло лагідно заспокоює…

— Стій, голубко! Стій!

А потім ярмарок…

А потім цей хлів брудний і холодний… І ця січка житня… І Стовбурів Іванів батіг — їдкий і болючий… Чорти б забрали такого хазяїна!

Здригнулась огидно Стовбурова Іванова ворона кобила й заснула…

І сниться вороній кобилі сон…

Запрягають її у бричку, й везе вона ту бричку на станцію…

Виходить із станції людина, а за нею несуть аж чотири великі пакунки…

Кладуть ті пакунки на бричку, сідає на неї та людина, й везе вона її до себе на село… Приїздить на село й спиняється біля сельбуду…

І чує кобила гук:

— Агроном приїхав! Агроном приїхав!

Сходяться до сельбуду люди… Виходить агроном на ґанок і розказує людям, як за худобою ходити…

А потім пакунки розпаковує, а там книжки, а на тих книжках кінь красивий намальований.

І роздає він ті книжки людям.

А люди ті книжки читають… Та щось говорять, руками "розмахують.

І раптом прокинулась… Хазяїн перед нею… Боліла права нога…

— Чого іржеш? Мажмазель яка! Приймись!

Пройшов дяк до церкви…

І в голові вороної Стовбурової Іванової кобили свердлом думка завертілася:

"Чому нема монастирів кобилячих? Пішла б я в монастир, од життя од цього від індивідуального, од безрадісного… Постригла б гриву, постригла б хвоста… І в чорних, кашемірових наритниках іржала б кондаки, тропарі й славословія…"

Дзвонили дзвони…